

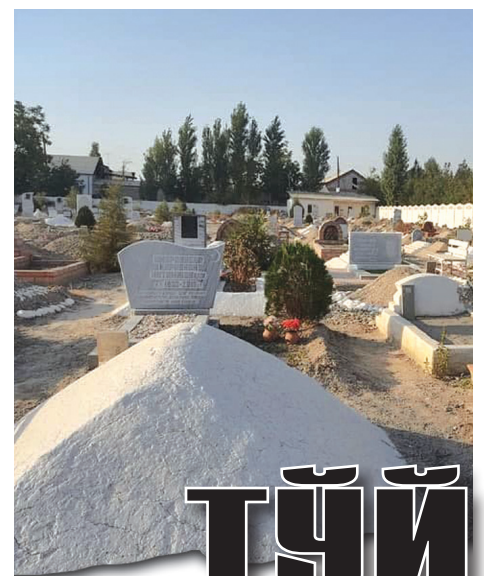
ИШСИЗЛИК КЎП, МАОШ КАМ

Айрим иш берувчилар ҳам, гарчи ёшларимизни иш билан таъминлаган бўлса турли имтиёзларга эга бўлади, лекин мутахассисликсиз ёшларни олишни истамайди. Баъзи йигит-қизларимиз эса эндигина ишга кирган бўлишига қарамай, **катта ойлик** олишни истайди.

ДЗЮДОНИНГ ОЛАМАРО ДОВРУФИ

ТҶҲ ФОЖЕАСИ

“БОТИР ЗОКИРОВ ҲАМ КЕЛГАНМИ?”

1977 йил апрель ойида Москва кўчаларида “Ботир Зокиров куйлайди” деган афишалар. Эътибор беринг: унинг ҳеч қандай унвони, қайси республика санъаткори эканлиги ёзилмаган. Шунинг ўзиёқ Ботир Зокиров деган ном, бу хонанда ҳамма учун бирдай таниш, бир хилда қадрли эканлигини кўрсатиб турибди.

ОНА ТИЛИМ – ЖОНУ ДИЛИМ

СУДЬЯЛАР МУСТАҚИЛЛИГИ ВА ДАХЛСИЗЛИГИ ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАНАДИ

Конституциямизда олий кадрят сифатида белгилаб қўйилган инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини ҳимоя қилишда суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигига эришиш нақадар муҳим аҳамиятга эгаллигини ҳеч ким инкор этолмайди. Бонси, суд тизими мустақил эмас экан, жамиятимизда ривожланиш бўлмаслиги кундек равшанлашмоқда.

Чунки суд идорасига иши тушган ҳар бир шахс ушбу даргоҳда қонун ва адолат устувор эканига ишонч ҳосил қилиши керак. Президентимиз таъбири билан айтганда, янги Ўзбекистонда ҳар қандай баҳсли масалага адолатли ечим фақат одил суд томонидан топилиши керак.

Мамлакатимизда суд тизимини тубдан ислоҳ қилиш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлардан кўзланган пировард мақсад ҳам судьяларнинг чинакам мустақиллигини таъминлаш, судьялик касбига тайёрлаш ва тайинлаш тизимини такомиллаштиришдир.

Шу маънода, ягона суд амалиётини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳўжалик суди бирлаштирилди. Судьяларни танлаш ва лавозимларга тайинлашда ноқонуний аралашувларнинг олдини олиш, очиқ, ошқора ва муқобил танлов тизимини яратиш учун Судьялар олий кенгаши таъсис этилди.

Судья лавозимига муддатсиз тайинлаш амалиёти жорий қилиниб, фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари давлат идоралари томонидан бузилган тақдирда, уларнинг суд орқали самарали ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида маъмурий судлар фаолияти йўлга қўйилди. Апелляция ва кассация инстанциялари такомиллаштирилган ҳолда, юқори суд инстанцияси томонидан якуний қарор чиқариш қафолатлари мустаҳкамланди.

Умуман, ўтган беш-олти йилда суд-ҳуқуқ соҳасида эришилган ютуқлар, ўзгаришлар ҳақида кўп гапириш мумкин. Лекин бугун замоннинг ўзи суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш учун биринчи навбатда, судьяларни одил судловга таъсир ўтказадиган омиллардан ҳимоя қилиш, тергов ва суд ишига аралашуш ҳолатларига барҳам бериш, суд қарорлари ижросини сўзсиз таъминлаш кераклигини тақозо этмоқда. Сабаби суд бирон-бир давлат идораси ёки мансабдор шахснинг қўли етадиган идорага айланиб қолишига йўл қўймаслик лозим.

Чунки дастлабки терговда давом этиб келаётган қонун бузилиш ҳолатларини, давлат идоралари, мансабдор шахслар томонидан фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига дахл қиладиган ҳаракатлар содир этиш ёки қарорлар қабул қилишини фақат судларнинг ҳақиқий мустақиллигига эришиш орқали бартараф этиш мумкин.

Бунинг учун юксак малакали суд ходимлари корпусини шакллантириш, судьялар ҳар қандай ҳолатда ҳам адолатни қарор топтиришга қодир бўлиши, шунингдек, суд қабул қилган қарорлар ижроси сўзсиз таъминланишига эришиш зарур. Шундагина одамларда ҳар қандай ҳолатда ҳам адолат қарор топишига бўлган ишонч ортиб боради.

Агар бунинг акси бўлса, фуқароларнинг судга бўлган ишончи йўқолади. Бу, ўз навбатида, адолат қарор топмайди, деган тушунчанинг шаклланишига сабаб бўлиб, амалга оширилаётган ислохотлар самарали яқун топмаслигига олиб келади. Шу жиҳатдан, конституциявий ислохотлар жараёнида Асосий қонунимизга киритилаётган ўзгаришлар билан одил судлов тизимининг мустақиллиги янада мустаҳкамланиши кўзда тутилмоқда. Хусусан, Конституциянинг 112-моддасига “Давлат судьянинг ва унинг оила аъзоларининг хавфсизлигини таъминлайди”, деган янги қисм қўшилиши кўриб чиқилмоқда.

Ушбу янги норманинг аҳамияти нимада? Маз-

кур нормага нега зарурат туғилди?

Ўзбекистонда фуқаролар ҳуқуқини шахслар эмас, қонун, одил суд ҳимоя қила олишига тўлиқ эриша олсак, ҳар қандай баҳсли масалага адолатли ечим фақат одил суд томонидан топилиши таъминланса суд тизимини халқчил ва халқпарвар, деб аташ мумкин бўлади. Аниқроқ айтганда, чинакам мустақил ва қонун устуворлигига асосланган суд тизими бошқа барча соҳалар, хусусан таълимда ҳам, соғлиқни сақлашда ҳам, бизнесда ҳам туб ўзгаришлар амалга ошади. Бу учун эса, ўз ўрнида судьяларнинг чинакам мустақиллиги ва дахлсизлигини таъминлаш зарурий талаб ҳисобланади. Чунки судья ва унинг оила аъзолари хавфсизлигини таъминламасдан туриб уларнинг чинакам мустақиллигига эриша олмаймиз.

Шубҳасиз, Конституцияга киритилаётган мазкур ўзгариш билан судьялар мустақиллиги ва одил судлов тизимининг конституциявий асослари янада мустаҳкамланади.

Бинобарин, қонун лойиҳаси билан судьялар мустақиллиги ва дахлсизлигини таъминлашнинг муҳим шартларидан бири— судья ва унинг оила аъзолари хавфсизлигини таъминлаш давлат мажбурияти сифатида конституция даражасида мустаҳкамланмоқда.

Мазкур конституциявий қафолат асосида судьялар ишига ҳар қандай аралашув, таъйиқ кескин жазоланиши, уларнинг хавотирсиз ва дадил ишлаши учун барча зарур шароитлар яратилиши таъминланади. Зеро, қачонки судья ўзи ва яқинларининг дахлсизлиги, хавфсизлигига ишончи қомил бўлсагина, мустақил ва адолатли равишда фаолият юрита олади.

Бир сўз билан айтганда, буларнинг барчаси инсон ҳуқуқ ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштиришга, халқимизнинг давлат ҳокимиятига бўлган ишончини мустаҳкамлашга, судьялар мустақиллигини ва пировардида, самарали одил судловни янада ишончли таъминлашга хизмат қиладди.

Шерзод ТЎХТАШЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси
депутати

ФУҚАРОЛАР МУРОЖААТИ ИЖОБИЙ ҲАЛ ЭТИЛДИ

Жорий йилнинг 29 сентябрь кун Олий Мажлиси Сенатининг Аграр ва сув ҳўжалиги масалалари қўмитаси раиси ўринбосари Р.Сиддиқов Жиззах вилояти депутатлари, секторлар раҳбарлари ва бошқа масъуллар, туман фаоллари, умуман кенг жамоатчилик вакиллари билан учрашди.

Учрашувда сенатор Самарқандда ўтган ШХТ Саммитининг тарихий аҳамияти ҳамда Сенатнинг ўттиз иккинчи ялпи мажлисида кўрилган масалаларга тўхталиб ўтди.

Бундан ташқари, жойларда аҳоли бандлигини таъминлашга оид ишлар ҳолати, ҳудудга бириктирилган элчихоналар ташаббуси билан илгари сурилган лойиҳалар ижроси, ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга тўсиқ бўлаётган муаммолар ҳам ўрганилди. Юзага келган муаммоларни ҳал этиш юзасидан масъулларга тегишли тавсиялар берилди.

Шунингдек, Жиззах вилоятида 2022 йил янги иш ўринларини яра-

тиш ва аҳоли бандлигига кўмаклашиш мақсадида амалга оширилган ишлар муҳокама қилинди. Вилоятда 2022 йилда 234,1 минг нафар аҳолини доимий ва мавсумий ишларга жалб этиш бўйича комплекслар, шаҳар ва туманлар кесимида ойма-ой прогноз кўрсаткичлари шакллантирилганлиги таъкидланди.

Таъкидланишича, 2022 йилда вилоятда 7 574 нафар ишсиз фуқароларни меҳнат бозоридан талаб юқори бўлган 22 та касб йўналишлар бўйича ўқитиш режалаштирилган. Бу борада Жиззах шаҳридаги 1 та “Ишга марҳамат” мономаркази, 2 та касб-хунарга ўқитиш марказлари ташкил этилган. Ишсиз ва банд

бўлмаган фуқаролар касб-хунарга ўқишга йўлланма асосида йўналтирилмоқда.

Меҳнат органлари йўлланмалари асосида 2022 йилнинг январь-май ойлари давомида 8255 нафар (шундан, 4482 нафар ёшлар, 6335 нафар аёллар) иш билан банд бўлмаган фуқаролар касб-хунарга ўқитишга жалб этилган.

Жиззах вилояти Дўстлик тумани бўйича Меҳнат миграциясидан қайтиб келган 532 нафар фуқародан 460 нафарининг турли соҳаларда бандлиги таъминланган.

Шунингдек, ҳудудий инвестиция дастурлари дорасида жорий йилнинг январь-август ойларида яратилган 4 170 та янги иш ўринларига ишсиз фуқаролар ишга жойлаштирилган ҳамда ишга қабул қилинган ходимлар солиқ органлари маълумотлар базасида тўлиқ акс эттирилган.

Бундан ташқари, сенаторлар Жиззах шаҳри, Арнасой, Пахтакор, Шароф Рашидов, Зомин, Янгибод туманлари масъуллари, секторлар раҳбарлари билан ҳамкорликда сайёр қабуллар ташкил этди.

Қабул жараёнида 35 га яқин фуқароларнинг мурожаатлари ўрганилди ва уларни ҳал этиш чоралари кўрилди. Жараёнда 6 фуқарони иш билан таъминлаш, соғлиқини яхшилаш, ички йўлларни таъмирлаш, ичимлик суви таъминотида оид мурожаати ҳал этилди. 9 та фуқарога ҳуқуқий тушунтириш берилди. Қолган мурожаатларни ўрганиш, чуқур таҳлил этиш ва ижобий ечим топиш чораларини кўриш бўйича масъулларга тегишли тавсиялар берилди.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг
Ахборот хизмати

ИШСИЗЛИК КЎП, МАОШ КАМ

Ёшларни иш билан таъминлаш ҳамisha жиддий муаммо бўлиб келган. Иш топилса, маош кам, маош яхши бўлса, ишга кириш қийин. Нега шундай? Биз шу каби саволларга жавоб топиш мақсадида Чирчиқ шаҳар бандликка кўмаклашиш бўлимида бўлдик.

Бу ерда бизни худудларни комплекс ривожлантириш ва ишга жойлаштириш инспектори Гавҳар Илёсбоева кутиб олди.

— Бугунги кунда бизда 1868 та вакансия ўринлари бор, — дея сўз бошлади суҳбатдошимиз муддаомизни эшитгач. — Чирчиқ шаҳридаги корхона ва бошқа ташкилотлардан ҳар ойнинг бошида вакансиялар олиб рўйхатни янгилаймиз. Ойлик 900 000 сўмдан 2 000 000 сўмгача.

“Аёллар дафтари” ва “Темир дафтар”га киритилганларни квота асосида ишга жойлаштираяпмиз. Бироқ айрим йирик корхоналар ноаниқ сабабларга кўра, тўлиқ мавжуд бўлган иш ўринларининг рўйхатини бермайди, баъзида асосиз ишга

қабул қилишни рад этади. Албатта иш қидираётган фуқароларимизни зарурат туғилганда янги касбга ўқитамиз. Жумладан тикувчи, ошпаз, сартарош, компьютер саводхонлиги каби мутахассисликларга эҳтиёж катта. Август-сентябрь давомида “Темир дафтар” да турган 41 нафар фуқаро ишга жойлаштирилди, субсидия олишди, бошқа мутахассисликга ўқишди. Жазони ижро этиш муассасаларидан қайтган 23 фуқародан 14 нафари иш билан таъминланди, шулардан 6 нафари ёшлардан иборат.

Очиғи, ёшларимизни иш билан таъминлаш жуда ҳам қийин. Асосий муаммолардан бири — 11-синфни битирганлар. Уларнинг мутахас-

сислиги йўқ, амалиёт йўқ. Таклиф қилинаётган иш ўринлари асосий тўқимачилик корхоналарида, ойлик маоши 1 000 000 атрофида. Айрим иш берувчилар ҳам, гарчи ёшларимизни иш билан таъминлаган бўлса турли имтиёзларга эга бўлади, лекин мутахассисликсиз ёшларни олишни истамайди. Баъзи йигит-қизларимиз эса эндигина ишга кирган бўлишига қарамай, катта ойлик олишни истайдилар.

— Ҳаммамизга маълум, хозирги кунда айрим иш берувчи ҳамда ишчи орасида келишмовчилик юзга келмоқда, бунинг сабаби нимада деб ўйлайсиз? — деб сўраймиз Г. Илёсбоевадан.

— Асосий сабаб иш ҳақи ўз вақти-

да берилмаслиги, иш куни 8 соатдан ошиб кетиши. Қолаверса, айрим ҳолларда кўшимча устама ҳақи тўланмайди. Худди шу омиллар ишсизликка сабаб бўлмоқда, иш сўраб келган фуқаро ойликни сўрайди, эшитиб қайтиб кетади. Мисол учун ўзимиз ҳам эртдан кечгача ишлаб бир ярим миллион олашимиз...

Шу ўринда устоз Озод Шарафиддиновнинг бир гапи ёдга тушди: “ишга яраша маош олмасанг, маошга яраша ишлайсан”. Ҳар қандай соҳада меҳнат қилаётганларга оиласини боқишга етадиган маош ажратилсагина, иш унумдорлиги ошади. Жамиятда боқимандаликка ҳам ҳожат қолмайди, худа-беҳуда саховат тадбирларга ҳожат ҳам қолмайди. Айни пайтда иш сифати ҳам ўзгаради.

Максим
ГЮЛАХМЕДОВ

Анжуман

ИННОВАЦИЯ – ҲАЁТИЙ ЗАРУРАТ

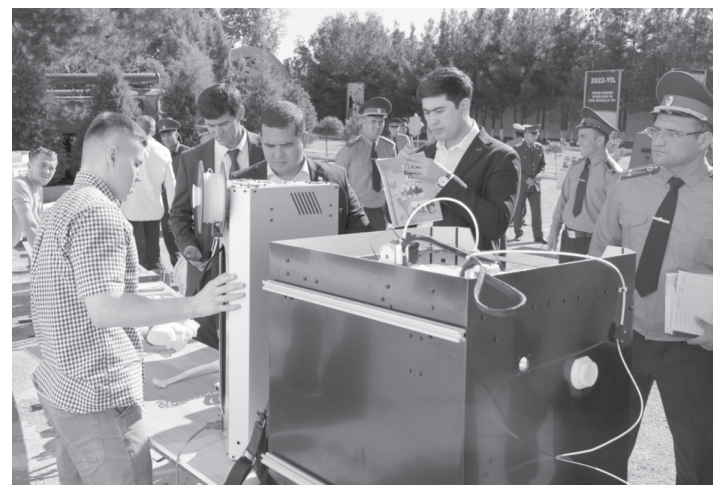
Ўзбекистон Республикаси Фавқуллода вазиятлар вазирлиги Академиясида “Ҳаётий фаолият хавфсизлигини таъминлашда инновацион ёндашув, илмий ишланмалар ва замонавий технологиялар” мавзусида IV Республика ёш олимлар илмий-амалий анжумани ўтказилди.

Унда Ўзбекистон Фанлар Академияси, Олий ва ўрта махсус, Мудофаа, Инновацион ривожланиш вазирликлари ва Х.Сулаймонова номидаги суд экспертиза маркази масъуллари иштирок этди.

Асосий мақсад – Президентимизнинг Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг Самарқанд саммитидаги нутқида глобал иқлим ўзгариши, табиий бойликлар ва сув ресурслари танқислигининг ортиши, биохилма-хилликка путур етиши, хавфли юқимли касалликлар тарқалиши ҳамда турли хавф-хатарлар пайдо бўлаётганлиги, шунингдек, ушбу муаммоларнинг ечимига оид масалалар ва белгилаб берилган вазибалардан келиб чиқиб, ҳаётий фаолият хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш, амалий ҳамкорликда инновацион ғоялар ва илмий ишланмаларни ривожлантириш самарадорлигини оширишга қаратилган таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқишдан иборат.

Анжуманни Академия бошлиғи, генерал-полковник Қобул Бердиев очиб, Президентимиз ташаббуси билан Янги Ўзбекистонда инновацион ривожлантириш стратегия-

си изчил амалга оширилаётганлигини, олий таълим муассасаларида инновацион ва технологик ғояларни ҳар томонлама ривожлантириш учун зарур шарт-шароитлар яратилаётгани, ёш олимларнинг инновацион технологияларни яратиш борасидаги ташаббускорлигини қўллаб-қувватлаш юзасидан зарур чоралар кўрилатганлигини, бугунги ёшларни янгиликка фикрлаш, янги ғоялар устида ишлаш ва халқаро тажрибалар асосида яратилаётган ихтироларини амали-

ётга кенг татбиқ этиш йўлида олиб борилаётган изланишларни алоҳида таъкидлади.

Анжуманнинг амалий қисмида ихтирочилар, ёш олимлар ва тадқиқотчилар томонидан яратилган ихтироларнинг намойиши ўтказилди. Шунингдек Фавқуллода вазиятлар вазирлиги, Ички ишлар ва Мудофаа вазирлиги ҳамда тегишли вазирликларнинг замонавий техникалари ва махсус-авария кутқарув машиналари, асбоб-анжомлари ва воситалари билан таништириш ҳамда бадиий ва махсус адабиётлар ярмаркаси ташкил этилди.

Хулоса ўрнида таъкидлаш жоизки, тўртинчи маротаба ўтказилаётган мана шундай илмий-амалий анжуман иштирокчилар томонидан билдирилган фикр-мулоҳазалар ва нуқтаи назарлар, ёшларни илмий инновацион ишларга янада қизиқтириш ва турли тажрибаларни умумлаштириш ҳамда шу асосда таклифлар ишлаб чиқиш имконини беради.

Анжуман якунида ташкилотчилар томонидан “Энг яхши мақола”, “Энг яхши илмий ишланма”, “Энг яхши инновацион ғоя” каби номинациялар бўйича ғолибларга тегишли сертификатлар ва ташаккурномалар тантанали топширилди.

Фарҳоджон ХОЖАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Фавқуллода вазиятлар вазирлиги Академияси
катта ўқитувчиси,
майор.

ДЗЮДОНИНГ ОЛАМАРО ДОВРУФИ

Кураш минг йиллик анъаналарни ўзида мужассам этган, ёшларга жасурлик, ватанпарварлик, жисмонан ва руҳан тетиклик бахш этиб келаётган спорт тури ҳисобланади. Таъкидлаш жоизки, ўзбек курашига япон дзюдоси жуда яқин. Шу боис жаҳонда кенг оммалашиб бораётган дзюдо спорт турига кейинги йилларда мамлакатимизда кенг эътибор қаратилмоқда. Хусусан, Президент Шавкат Мирзиёев жорий йил 20 июнь куни “Дзюдо спорт турини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорга имзо чекди. Бу ҳужжат дзюдонинг кенг оммалашшига сабаб бўлмоқда.

Мазкур қарорда дзюдо спорт турини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари этиб қуйидагилар белгиланди:

дзюдони аҳоли ўртасида оммавий спорт турларидан бирига айлантириш, иктидорли спортчиларни аниқлаш, танлаш ва саралаш (селекция) ҳамда уларни профессионал спортчилар сифатида тайёрлашнинг янги тизимини йўлга қўйиш;

мактабгача ёшдаги болаларда дзюдога қизиқиш уйғотиш ва жанг санъатининг ушбу тури бўйича бошланғич кўникмаларни шакллантириш;

дзюдо бўйича профессионал тренерлар, малакали ҳакамлар ва мутахассисларни тайёрлаш тизимини ривожлантириш, ўқув-услубий қўлланмалар ишлаб чиқиш;

дзюдо инфратузилмасини янада ривожлантириш ҳамда халқаро талабларга мослаштириш, умумий ўрта таълим мактабларида дзюдо заллари сонини кўпайтириш;

Қуролли Кучлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг жисмоний тайёргарлик машғулотлари дастурига дзюдони босқичма-босқич киритиш, улар тизимидаги таълим муассасалари ўқувчи-талабалари учун ушбу спорт тури бўйича факультатив машғулотлар ва тўғарақлар ташкил қилиш;

аёллар ўртасида дзюдони ривожлантириш, бу борада узоқ йилларга мўлжалланган истиқболли режаларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

оммавий ахборот воситаларида соғлом турмуш тарзининг муҳим таркибий қисми сифатида дзюдони тарғиб қилиш ҳамда бу жараёнда ахборотлаштириш ва мультимедиа маҳсулотларидан фойдаланишни таъминлаш.

Чунончи, Денов ва Урганч дзюдо мактаблари, Миллий университетда алоҳида таълим йўналиши ҳамда Ўзбекистон дзюдо академияси ташкил этилиши белгилаб берилди. Бундан ташқари, мамлакатда жаҳон чемпионати ва бешта турнир ўтказилиши жорий қилинди. Қарорда, аҳоли, айниқса, йигит-қизлар ўртасида дзюдонинг оммавийлигини ошириш, иктидорли дзюдочиларни саралаб олиш ва Ўзбекистон миллий терма жамоасининг халқаро мусобақаларда юқори натижаларни қўлга киритиши учун дзюдо мактабларини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу борада, профессионал спортчилар сифатида тайёрлашнинг янги тизимини йўлга қўйиш ва мактабгача ёшдаги болаларда дзюдога қизиқиш уйғотиш ҳамда жанг санъатининг ушбу тури бўйича бошланғич кўникмаларни шакллантириш асосий мақсад ҳисобланади.

Халқимизда “устоз кўрмаган шогирд ҳар мақомга йўрғалар”, деган нақл бор. Қарорда дзюдо бўйича профессионал тренерлар, малакали ҳакамлар ва мутахассисларни тайёрлаш тизимини ривожлантириш, ўқув-услубий қўлланмалар

ишлаб чиқиш муҳим вазифа қилиб қўйилгани муҳим аҳамият касб этади. Шу мақсадда ташкил этилаётган Дзюдо академиясининг асосий мақсадларидан бири дзюдо инфра тузилмасини янада ривожлантириш, халқаро талабларга мослаштириш, умумий ўрта таълим мактабларида дзюдо заллари сонини кўпайтириш лозим.

Дзюдо нафақат спорт мусобақаларини қизиқарли ўтказиш учун мўлжалланган кураш санъати, балки илк бор бундан бир аср илгари япониялик Жгара Кано томонидан ҳақиқий ҳарбий спорт тури экани исботланган. Дзюдонинг жозибадорлиги шундаки, бу спор тури нафақат эркақлар, балки аёллар ўртасида ҳам кенг оммалашиб бораётган жисмоний машғулот саналади. Аёллар, айниқса, қизлар ўртасида дзюдони ривожлантириш, бу борада узоқ йилларга мўлжалланган истиқболли режаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишдан мақсад ҳам соғлом ва баркамол авлодни вояга етказишдир.

Хулоса ўрнида айтиш лозимки, мазкур чора-тадбирлар аҳоли ўртасида дзюдонинг олимпия спорт тури сифатида оммавийлигини ошириш, ёшлар орасидан иктидорли спортчиларни саралашга хизмат қилади.

Абдукарим ТАНГРИЕВ,
ТДИУ Спорт мажмуаси мураббийси

Эссе

Асрларга тенгдош чинор дарахти остидаги тапчанда Ақл, Тафаккур, Билим, Яхшилик, Эзгулик, Ҳақиқат, Диёнат, Фаросат бир даврада ўтириб ҳаёт фалсафаси ҳақида гурунглашарди. Уларнинг суҳбати яратувчанлик, бунёдкорлик, бахт ва шодлик, қувонч ва ютуқлар ҳақида бўлгани боис шундоққина олдиларида жилдираб оқаётган жилға ҳам, кўкка бўй чўзаётган ниҳолу ҳарир шабада ҳовурида тебранаётган майса ҳам роҳатланар, қушчалар шохдан шохга қўниб, чуғурлашиб ҳамоҳанг куй чалаётгандек яйрашар эди.

Сал нарироқда мева тугишга эриниб умрини ўтказган, шохлари тарвақайлаб ўсиб, сал қолмаса чакалакка айланган дарахт остига омонат қўйилган ёғоч сўрида тумшукларини бир-бирига тираб, шалпанг кулоқларини ғийбат эшитишга мослаб “динг” қилиб ғўнғиллаётган Ёмонлик, Ёвузлик, Худбин, Хиёнат, Ёлғон, Жаҳл, Аросат ҳаётдан нолишарди. Ундан-бунга қуриган шох-шаббаларга учиб-қўнаётган қарға безовта қағиллар, кўз қорачикларини ўйнатиб, гап тингларди... Ўт-ўланлар қовжираб жаврайди: “Шундоққина ёнидан оқиб турган ариқдан бир кафт сув сепиб қўяй ҳам дейишмайди-ю, аммо қалбларга озор беришни қанда қилишмайди, булар”, деб нолинади. Ўртага чиқиб олган Шайтон четда ҳеч кимга қўшилмай, тўғрироғи, қўшила олмай

пиқиллаб йиғлаб турган Андишани имлаб гапида давом этди:

— Мана бу, Қўрқокнинг аҳволини қаранг, баттар бўлсин, — деди шахд бошини кўтариб томоқ қириб. — Бошида айтдим. Бизга қўшил. “Хўп, хўп де, аммо ўз билганингдан қолма”, “Ўрни келганда юзингда кўзинг борми, дема. Шарт-шурт бетига захрингни соч. Камига дав-

АНДИША

раларга кирганингда камчилигини айтиб одамлар олдида изза қил. Ана шунда кўрасан. Хурматинг ошишини. Қани бирови Сенга “ғинг” деб кўрсин-чи?!”

— Шунинг айтинг. Мен ҳам бир неча марта ўргатдим. Иш билмасанг, билма, аммо гап бил. Айюханнос сол! Вой-дод, бедодлар, ноҳақлик қилишди, де. Шундай қилгинки, овозингни бирта яримта эшитсин. “Беобрўнинг нони бутун”, ахир! Сен ҳеч нарса йўқотмайсан, қайтанга ишинг битади, дедим. Бунинг ҳамма биледи бироқ, кулоқ солмади. “Йўғ-е, бировга ёмонлигим йўқ”, деди мунғайиб. Бу ҳам кам. Ўзидан ўпқаласин, — Хиёнат давом эттирди.

— Тинмайди. Хитир-хитир ишлагани ишлаган. Мана, нима топди?! Оғирнинг устидан, энгил-

нинг остидан ўтганлар кун кўради,— деди Аросат ҳам даврандан қуруқ қолмаслик учун гапга қўшилиб.

— Ўв, Қўрқок, биз сенга гапираяпмиз, — деди Ғийбат Андиша эшитиб, қалби озор чекишини хоҳлагани учун овозини бир парда баландлатиб. Худбин эса писиб бир чекага қараб гўё бу суҳбатдан хабари йўқдек ўзини гапдан асраб

атрофга алангларди. Бошқалар эса оқибатини томоша қилишга шай турарди.

— Наҳотки, мени танимаяпсиз?! Ахир, мен Андишаман-ку! Ёмонлик, сенга рўбарў келганимда ҳам Ақл ва Тафаккурнинг гапига қириб яхшилик илинганман. Ёвузлик, сени ҳам яхшилик, эзгулик билан энгиб ўтганман. Ёлғон, Хиёнат, Жаҳл, Аросат, ёниб турган чўғдек пайтингизда сабр косасида меҳр гулобин сепиб шаштингизни сўндирганман, ахир! Нега танимаяпсиз? Худбин, сен-чи?! Нега овозинг чиқмайди?! — ўқиб, ўқсиниб йиғлади

Андиша...

Ақл қўллари билан Андишанинг аламли кўз ёшларини сидириб ташлади. Яхшилик унинг бошини сийлаб кўнглини кўтарди. Тафаккур ўйчан бўлиб узоқларга нигоҳини қадади.

— Шоир ҳақ:

Ҳақсизликни кўрсам қалбим бозиллар,

Во дариг, мум тишлаб турар фозиллар,—

деди пичирлаб.

— Ҳаётинг давомида бундай синовларни бошингдан кечирганингни мен билан Сабр жуда яхши биламиз. Асосийси, билим сен билан, Ҳақиқат ва диёнат ҳамроҳинг, яхшилик қўлларингдан маҳкам ушлаган, эзгулик кўнглинг қўшқидан жой олган. Сен Қўрқок эмассан. Сен ўзини билмаган нотавон, илм-сизлар наздида Қўрқокдирсан, балки. Аммо, биз сенинг Андиша эканлигингни яхши биламиз, — деди Фаросат.

Чуқур тин олиб “уф”тортган Андиша чап кўксини ушлаганча мийиғида кулиб қўйди.

Узоқдан ҳофизнинг мунгли қўшиғи эшитиларди... Юрагимей, сенга раҳмим келиб кетди...

Ҳаёт бир маромда давом этаверирибди. Улкан Чинор ва мевасиз дарахт бани башар ҳаёт экан, бундай суҳбатларга такрор-такрор гувоҳ бўлаверирибди.

Моҳира ШАКАРОВА

Абдурасул Жумакуловнинг навбатдаги китоби “Кундузги чирок” деб номланган. Файласуф Диогенни эсга туширувчи ном бошқа бир тарихий шахсни ҳам ёдга солади. ...Шаҳарнинг катта майдони қоқ ўртасида устун ва унга билакдек арқон тугун қилиб боғланган. Устунда шундай ёзув осилган: “Кимки шу тугунни қўли билан ечса, дунё ҳукмдори бўлади!”. Қанча йиллар ўтган, бироқ тугунни ечишга ҳеч кимнинг қурби етмаган. Вояга етган Александр (анча димоғдор ва ўзига бино қўйган бола) устунга яқинлашади ва гап нимадалигини билгач, ёнбошига қайрилади-да, қиличини кинидан суғуриб, бир зарб билан тугунни иккига бўлиб ташлайди. Бунинг бошқа йўли йўқ эди, муштдек тугунни, яна у неча йил очик ҳавода пишиб кетган бўлса, қўл билан ечишнинг умуман иложи йўқ эди. Ёш шахзода вазиятдан келиб чиқиб, тўғри, амалий қарор қабул қилганди.

"ХУРРИЯТ"НИНГ

"НАФАСИ"

Агар ҳамкасбимиз А. Жумакуловнинг фаолияти назардан ўтказилса, унинг масалаларга ечим топишда энг ўнғай йўлдан боришини амалиётда кўрсата олди. Ҳа, баъзан вазият такозаси билан тикига эмас, кўндалангига ҳам боришга тўғри келади. “Дарахт нимага барг ташлайди?” деб савол қўйилади. Жавоблар бисёр: сарғайганидан; куз келганидан; совуқ урганидан. Назарда тутилган жавоб эса бундай: дарахт ерга барг ташлайди! Масалага қутилмаган томондан ёндашиш ҳам топқирлик.

Мана, қўлингизда “Хуррият” газетасининг ҳали бўёғи ҳам қурилмаган сони. Айни пайтда катта ўлчамли саккиз саҳифали газетани чиқаришнинг ўзи бўлмайди. “Газетани чиқариш керак” деган масалада эса тирноқча иккиланиш бўлгани йўқ: Абдурасулнинг аҳди – газетани мунтазам шу кўринишда чиқариш. Фақат шу эмас – уни қўлма-қўл ўкилишини таъминлаш. Бу мақсадларга эришилди. Ҳозир қийинчиликлар ҳақида гапириб ўтирмаймиз: буни бошидан ўтказган ёки шундай ишга жаҳд қилиб кўрган киши осон тушунади. Газета қадрини топди, яна тилга тушди. Ростки, бу пайтга келиб, унинг чиқиши ҳам гумон бўлиб қолганди. Барқарорлик таъминлангач, эришилган бу марра ҳам охириги нуқта эмаслиги тинчлик бермай қўйди. Бу масала ҳам ечимини топди, газетанинг саккиз саҳифаси ҳам рангли чиқа бошлади.

“Кундузги чирок”ни варақлаганда айни ўша йиллари ёзилган битикларга кўз тушади. Улар сиёсий мавзулардаги шарҳлар (“Фазилатли кунлар” бўлими), маънавият, тарих мавзусидаги мақолалар (“Теран илдизлар” бўлими) ва замондошларнинг бугунги ҳаётдан сўзловчи суҳбатлар, қайдлар, қатралар, воқеий хикоялар. Уларда ижодкорнинг “кўнгил киёфаси” ўзига хос тарзда ифодаланган. Албатта, битикларни қалам эгасининг шахсиятидан айро

тасаввур қилиб бўлмайди. Эҳтимол, бугун кўпларнинг эътиборидаги нашр бўлган “Хуррият”да кечган йиллар суратларидир бу ёзувлар. Чиндан ҳам Абдурасул учун “Хуррият” таржимаи ҳолининг ажралмас, балки муҳим қисмига айланди.

Бу ёғида гап ўзим гувоҳ бўлган воқеалар ҳақида кетади. Неча йиллар олдин “Хуррият” газетаси “ётиб қолди”. (Истисно тариқасида бир ҳолни алоҳида қайд этиш керакки, худди одамларга ўхшаб, газеталарнинг ҳам тақдири ҳар хил

муҳбири бўлиб ишларди чамаси. Унинг келиши билан ўзгаришлар рўй бера бошлади. Биринчи ёдга қолган нарса: бирданига анча-мунча қоғоз, ручка ва бошқа канцелярия товарлари келтирилди. Тўкилиб қолган рўзгорга нон келгандек, ҳамма қоғоз-ручка олиб, “бой бўлиб”

кунларни фақат Абдурасул келтира олади, деганми-йўқми, билмадим, аммо яна Абдурасулнинг пайдо бўлиши билан рўшнолик қайта бошлади ва газета бугунгидек тўлишган палласига чиқди.

Китоб баҳона анча хотиралар ёдга тушди. Табиий, публицисти-

Йиллар ўтиб, 3-4 йил олдин “Хуррият”нинг яна “иссиғи кўтарилиб” кетди. Бу гал олдингисидан ўн баравар ёмон ҳолат юзага келганди: йил охирида газета муттасил чиқмаган ва келаси йилга обуна деярли (бир ҳовуч фидойиларни ҳисобга олмаганда) бўлмаганди. Қарийб йигирма йилда шаклланган ижодий жамоа тарқаб кетиш арафасида эди.

бўлар экан, яъни пешонасига кўп шўришлар ёзилганлари ҳам бўларкан. Вақти келиб, кимдир “Хуррият” газетасининг тарихи билан қизикса ёки махсус ўрганса, бу нашрнинг туғилгандан бери жанжаллар ичида улғайганига гувоҳи бўлади, шубҳасиз). Ўшанда ҳам мутасаддилар бу газета билан унча қизикмай қўйган, қарийб икки йилдирки, биринчи раҳбар йўқ, в/б.нинг эса кўнгли илимайди: бир хайрли ишни бошласам, охирига етказа оламанми, деган андишада. Хуллас, ҳатто ходимларга маош бериш ҳам муаммо бўлиб қолди. Шундай вазиятда Абдурасул Жумакулов пайдо бўлди. У бунгача “Ўзбекистон овози” газетасининг Сурхондарё вилояти бўйича махсус

қолди.

Иш услуби ҳам ўзгарди. Талаб кучайди. Сийқа мавзудаги материаллардан воз кечилиб, ўткир муаммоларга дадил қўл урила бошланди. Асосли танқид кўпайди – хуллас, жамоада ҳаёт жонланди. Абдурасул бу билан ҳам кифояланмади. Бир ҳамкасбимиз: “Кўтара олмансанг, қўшиб боғла!” деган гапни кўп такрорлаб юрарди, унинг тагида нима маъно бор, қандай пайдо бўлган, билмадим-у, Жумакулов ҳам “қўшиб боғлади”: газета ҳажмини

ка жиддий ижодий жараён, у ўзига хос талабчанликни ёқтиради. Китобда бир қарашда кўзга ташлана-вермайдиган, аммо синчков назар билан тикилса, диққатга тушадиган ўринлар ҳам бор. “Сўзбоши...”да “...Йиллар ва йўллар”ни ўқиганимда-ёқ публицистларимиз сафига яна бир ижобий маънода ўжар овоз қўшилаётганини сезганман. (Абзац) Китоб “Ёруғ тонлар орзуси” сарлавҳали мақола билан бошланади” дейилади. Ҳолбуки, қўлимиздаги китоб шундай бошланади (муаллифнинг 1-китоби эмас!). Жиндай ғалатлик бордек. “Тийран” ва “теран” сўзларининг маъноси турлича. Китоб муҳаррири жиддийроқ қараса бўларди. Умуман, сўз билан ишлаш муттасил изланишни талаб қиладиган соҳа. Яна унинг сарҳадлари кўз илғамас. Шу муҳитдаги ҳар бири йўловчининг сафари хайрли бўлсин.

Яқинда Абдурасул Жумакуловни йўқлаб бордим. Бинонинг зинасига кўтарилаверишда у нари томондан келиб қолди, мен бу томондан бордим: стерелка! Ишчан ҳолатда эди: ким биландир куйиниб телефонда гаплашарди. Учинчи қаватга чиккунча ҳам суҳбат тўхтагани йўқ. Ҳол-аҳвол сўрашдик, “Ҳозир вилоятдан келаяпман” деди, толгани биланиб турар, барибир ишга чиқибди.

-Тушлик вақти бўлибди, бир пиёла чой ичиб гаплашайлик!

-Йўқ, раҳмат. Бошқа сафар...

-Нега? Ахир...

- Иш кўп, ака, - дейди эътирозга ўрин қолдирмайдиган оҳангда.

Бундай одамларга фақат “Чарчаман!” дейиш лозим бўлади. Агар ёрдам бермоқчи бўлсангиз, фақат ...газетасига обуна бўлиш, тарғиб қилиш лозим.

Ҳаким САТТОРИЙ

АКМАЛ ИКРОМОВ КИМ УЧУН КУРАШГАН ЭДИ?

Ўтган асрда яшаб ўтган давлат ва сиёсат арбоблари орасида Акмал Икромовнинг ўзига яраша ўрни бор. Кимдир уни тиш-тирноғитга қадар коммунизм мафкурасига содиқ қолган сиёсатчи деса, яна кимдир Ўзбекистон мустақиллиги учун курашган ва оқибатда қатағон қурбони бўлган юрт фарзанди деб билади. Аслида-чи?

Икром қорининг “инқилобчи” ўғли

Акмал Икромов 1898 йилда Тошкентнинг Ўқчи маҳалласида мактабдор Икром қори оиласида туғилган. Унинг отаси Икром қори маҳаллада ўғил болаларга ҳарф танитган бўлса, онаси Тожинисо ая хотин-қизларга сабоқ берган. Унинг ўзи оилада беш нафар ўғилнинг учинчи эди.

Акмал ҳам отасининг мактабида савод чиқариб, форс ва араб тилларини пухта эгаллади, Шарқ адабиётини чуқур ўрганди. Кейинчалик рус-тузем мактабида ўқиб, рус тили ва адабиётини ўрганди. Шу тариқа унинг онгу шурида большевиклар мафкурасига нисбатан ҳавас ва иштиёқ уйғонди. У 1917 йил 7 ноябрдаги Октябр инқилобини кўллаб-қувватлади, уни кўплаб туркистонликлар қатори умид ва ишонч билан қарши олди. Йигирма ёшидан ота касбини давом эттириб, Тошкентдаги мактаблардан бирида ўқитувчилик қила бошлади. Тез орада Россия Большевиклар коммунистик партияси сафига кирди.

Акмал ёшлигидан шеърятга, адабиётга меҳр қўйган. Ёш ижодкорларнинг “Изчиллар тўдаси” ва “Чигатой гурунги” каби гуруҳларига аъзо бўлган, Элхон тахаллуси билан шеърлар ёзган.

Ҳукумат тепасида...

1919-1921 йилларда Наманган, Фарғона, Сирдарё вилоятлари партия ташкилотларида турли лавозимларда фаолият кўрсатган. Шундан кейин Туркистон Коммунистлар партияси Марказий Кенгашининг котиби ва ташкилий инструкторлик бўлими мудир бўлган. Туркистон АССРда янги иқтисодий сиёсатни амалга оширилишида ташаббускорлик қилган. У сиёсий фаолияти билан бирга Марказқўмнинг “Коммунист” журналига бош муҳаррирлик ҳам қилган.

А. Икромов 1919-1924 йилларда имконияти доирасида ўзбек халқи манфаатлари учун Марказ сиёсатига қарши курашган. У моҳир публицист сифатида Ўзбекистонда қишлоқ хўжалигини, хусусан пахтачиликни ривожлантиришга, маданий ислохотларга доир кўплаб назарий мақолалар, илмий асарлар ёзган.

Бироқ, Икромов ўз фаолияти давомида Ўрта Осиё бюроси ва Марказнинг кўрсатмаларига амал қилишга мажбур бўлган.

Ўзбекистонда ер-сув ислоҳати, мажбурий колхозлаштириш, республикада замонавий саноат асосларини қуриш ва бошқа тadbирларга раҳбарлик қилган. 1925-йил февралдан то 1937 йилда қамоққа олинганга қадар Ўзбекистон Коммунистлар Партияси Марказий Кенгаши котиби, биринчи котиби бўлган.

Коммунистан “халқ душмани” гача

Икромов гарчи большевиктик ғоялардан чекинмаган бўлса-са, мустабид тузум уни аяб ўтирмади. Миллатни асл ўғлонларидан жудо қилишни ният қилган манфур кучлар унинг ҳам ўтмишидан “халқ душмани” ясашга етадиган асосларни излашди. Етмаганини кўшиб чатишди. Хуллас, 1937 йил сентябрда у Тошкентда қамоққа олинди.

Акмал Икромов Советларга қарши “Ўн троцкийчи блок” деб аталган иш бўйича Москвада суд қилиниб, собиқ СССРни бўлиб юбориш, жумладан, Ўрта Осиё республикаларини ажратиб олиш, давлат тузумини ағдариш, капитализмни, буржуазия ҳокимиятини тиклашда айбланди.

Маълумотларга кўра Акмал Икромов 1938 йил 5 март куни бир гуруҳ собиқ партия ва ҳукумат раҳбарлари иши бўйича олиб борилган “Учинчи Москва процесси” ҳукми билан ўлим жазосига ҳукм қилинган. Ўша йилнинг 13 мартда (баъзи манбаларда 15 март) Москва яқинидаги “Коммунарка” хиёбонида отиб ташланган.

Оиласи ҳақида...

Акмал Икромовнинг биринчи аёли ўзбек бўлган. Отаси Акмални 19 ёшида пискентлик таниши мулла Иброҳимнинг Ҳанифа исмли қизига уйлантирган. 1919 йилда уларнинг биринчи фарзанди Ургут туғилган. Аммо уларнинг турмуши узок давом этмаган. Акмал Икромов Наманганга ишга кетгач, Ҳанифа ўғлини олиб отасининг уйига, Пискентга қайтади. Кўп ўтмай уни бошқа бировга турмушга беришади. Ургутни эса, кейинчалик Акмал Икромов яна ўз тарбиясига олади. Кейинчалик отасининг тавсиясига биноан Россияга ўқишга кетади ва шу ерда қолиб кетади.

Аммо, ўша давр партия ва ҳукумат раҳ-

барларига хос талаблардан бири русийзабон қизларга уйланиш эди. Айнан шу орқали ўсиш, юқори лавозимларни эгаллаш мумкин эди. Эҳтимол шунинг учун кейинчалик тошкентлик рус оиланинг Евгения Зелькина исмли қизига уйлангандир?

Коммунистик академиянинг Аграр институту Шарқ бўлимида таҳсил олган Евгения ўқишни битириб, Тошкентда, Ер тақсироти идоралари ишлаган, “Аграр фронтда” журналига муҳаррирлик қилган. У ҳам 1938 йилда эрининг яқин ҳамокрларидан бири сифатида, қатағон қилинган ҳамюртларимиз қатори отиб ташланган.

Ундан туғилган ўғил Комил Икромов кейинчалик машхур ёзувчи бўлиб етишди. Унинг асарларидан бири “Отамнинг иши” деб номланади. Ушбу асар рус тилида битилган бўлиб, Акмал Икромов ҳаёти ва фаолиятини ўрганиш учун етарлича тасаввур бера олади.

Комил Икромов 1987 йилда Ўзбекистон Халқ ёзувчиси унвонини олган. 1989 йилда Германиянинг Кёльн шаҳрида, ижодий саафар пайтида вафот этган. Москвадаги Кунцево қабристонига дафн этилган.

Ҳақиқат тикланди, аммо...

1957 йил 3 июнда СССР Олий суди ҳарбий коллегияси А. Икромовни айбсиз деб топди ва у оқланди. Тошкент шаҳридаги бир туманга, йирик кўчага, маҳаллалар ва мактабларга унинг номи берилди. Тошкент ва Самарқандда ҳайкали ўрнатилди.

Архив ҳужжатларида сақланган Акмал Икромовнинг икромномасида шундай сўзларни ўқиймиз: “Мен 1928 йилда антисовет ҳаракатига қўшилганман. Мен ундан ҳам аввал 1918 йилда миллатчилик руҳидаги ёшлар ташкилотига аъзо бўлганман. 1923 йилда троцкийчи-мухолифат ташкилотига қўшилдим. 1928 йилдан миллий-фашистик руҳдаги “Миллий истиклолият” ташкилотининг раҳбарларидан бирига айландим. Аслида совет ҳукумати даврида яна қандай мустақилликни орзу қилиш мумкин? Буларнинг ҳаммаси буржуазия тахайюлидан бошқа нарса эмас экан”.

“Правда” газетаси, 1938 йил, 6 март

У ўша пайтнинг қаттол сиёсатини ўз кўзи билан кўрган, катта умидлар билан қарши олинган “Совет ҳукумати” аслида зулм ва жаҳолат салтанати эканини англаб етгани аниқ. Шу боис, зимдан она Ватанини мустабид тузум занжирдан қутқаришга интилган эди...

Рустам ЖАББОРОВ

Муассислар:

Ўзбекистон Республикаси
Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси.

Тadbиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.

Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Газета таҳририятнинг компьютер бўлимида саҳифаланди. “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди.

Манзил:
Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-908
Адади: 2050.

Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3, хажми 2 босма табоқ.
Баҳоси келишилган нарҳда.

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Навбатчи:
Дилбар МАҲМУДОВА

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.

100000, Тошкент шаҳри
Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар:
(71) 233-72-77,
233-91-55

Реклама ва эълонлар учун:
Электрон почта:
jamiyat@umail.uz
Газета индекси — 131
“ЖАМИЯТ”дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт.
Топширилган вақти:
20:00
1 2 3 4 5 6

DIQQAT E'LON!

QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI HUZURIDAGI TUPROQSHUNOSLIK VA AGROKIMYOVIY TADQIQOTLAR INSTITUTI

Doktorantura (DSc) va tayanch Doktorantura (PhD) institutiga 2023 yil uchun quyidagi ixtisosliklar bo'yicha tanlov e'lon qiladi:

Doktoranturaga (DSc):

03.00.13 - “Tuproqshunoslik” - 2 ta o'rin

Tayanch doktoranturaga (PhD):

03.00.13 - “Tuproqshunoslik” - 3 ta o'rin

06.01.04 - “Agrokimyo” - 2 ta o'rin

06.01.03 - “Agrotuproqshunoslik va agrofizika” - 1 ta o'rin

Maqsadli tayanch doktoranturaga:

06.01.03 - “Agrotuproqshunoslik va agrofizika” - 1 ta o'rin

Tanlov muddati 2022 yil 15 oktyabrgacha davom etadi.

Qabul O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 22 maydagi 304-son Qarorining 2-ilovasi “Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim to'g'risida Nizom” asosida amalga oshiriladi.

Talabgorlar xujjatlarni O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligining <http://phd.mininnovation.uz> sayti orqali ro'yxatdan o'tkaziladi.

Manzil: Toshkent viloyati Qibray tumani “Botanika” mahallasi O'zPITI ko'chasi

Telefonlar: (93) 524-07-85, (94) 656 23 93.

Ботир Зокиров ашулаларини ўқувчилик йилларимдан яхши кўраман. Бизнинг ўсмирлик пайтимизда қишлоқларда телевизор йўқ, асосан радио эшитар эдик. Колхоз идораси олдидаги симёғочда катта радиокарнай бўларди, унинг овози бутун қишлоққа эшитиларди. Колхознинг радиоузели орқали хонадонларга кичкина радиочалар қўйилган эди. Одамлар ўшани эшитишарди. Менинг Тугал деган амаким радиоузелда ишларди.

“БОТИР ЗОКИРОВ ҲАМ КЕЛГАНМИ?”

Баъзан олдида бориб, радиоузел аппаратларини томоша қилар, амаким бирон-бир иш билан ташқарига чикиб кетганида аппаратнинг ричакларини алмаштирар эдим. (Радионинг программалари ана шу ричаклар билан ўзгартилар эди).

Гоҳида уйдаги радиочадан концертлар тинглаб ётардим. Ботир Зокиров ашулалари берилса ғалати кайфиятга тушардим. Айниқса, арабча кўшиги (кейин билдим “Араб тангоси” экан) қўйилса, сўзларини тушунмасам-да, ўз-ўзидан махзун бўлиб қолардим.

Санъатни, хусусан, кўшиқ санъатини, Ботир Зокиров ашулаларини бироз тушуна бошлаганимда билдимки, у ҳақиқатдан ҳам ғамгин ашула экан. Таниқли шоир ва драматург Машраб Бобоев шу ашулани эшитганда хўнграб йиғлаганига гувоҳман.

Ботир Зокиров ижодига қизиқишим тобора ортиб борди. Бу қизиқиш машҳур хонанда билан учрашишга, у билан суҳбатга даъват этди. “Ўзбекистон маданияти” газетасида ишлаб юрган кезларим (70-йилларда) Ботир Зокиров билан эстрада санъати ҳақида суҳбат қилдим. Ушбу суҳбатни тайёрлаш учун хонанданинг уйига бориб, узоқ гаплашганимиз эсимда. Суҳбат тайёр бўлгач, матнни Ботир Зокиров ўқиди, сўнг газетада эълон қилинди.

Бу машҳур санъаткор билан турли тадбирларда бир неча марта учрашдик. “Мюзик-холл”ни тузиб, концерт берганида маза қилиб кўрганман.

Баъзи одамлар кайфияти яхши бўлганда ёки нимадандир сиқилганда ашула хиргойи қилади. Мен ҳам шу тоифаданман. Кўпинча Ботир Зокировнинг Ҳамид Олимжон сўзи билан айтиладиган “Тоғиб бер, деб ойга ёлвордим” деган ашуласини хиргойи қилар эдим. Очиғи, ҳозир ҳам гоҳида беихтиёр шу ашула тилимда айланаверади:

*Ҳаёлимда бўлдинг узун кун,
Сени излаб қиргоққа бордим.
Оч тўлқинлар пишқирган тунда,
Тоғиб бер, деб ойга ёлвордим...*

Ботир Зокиров серкирра ижодкор эди. У расм чизар, ҳикоялар ёзар эди. Доимий ижодий ҳамкори ком-

позитор Икром Акбаров Ботир Зокировнинг “Сўғд элининг қоплони” либреттоси бўйича опера ёзган, бу опера Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик Катта театрида сахнага қўйилган эди.

Яна шуни ҳам таъкидлашни истардимки, Ботир Зокировни дунё санъат аҳли биларди, десак хато бўлмайди. У Франциянинг оламшумул “Олимпия” эстрада концерт залида икки марта концерт бергани бунинг исботидир. “Олимпия”да унча-мунча санъаткор концерт бера олмасди.

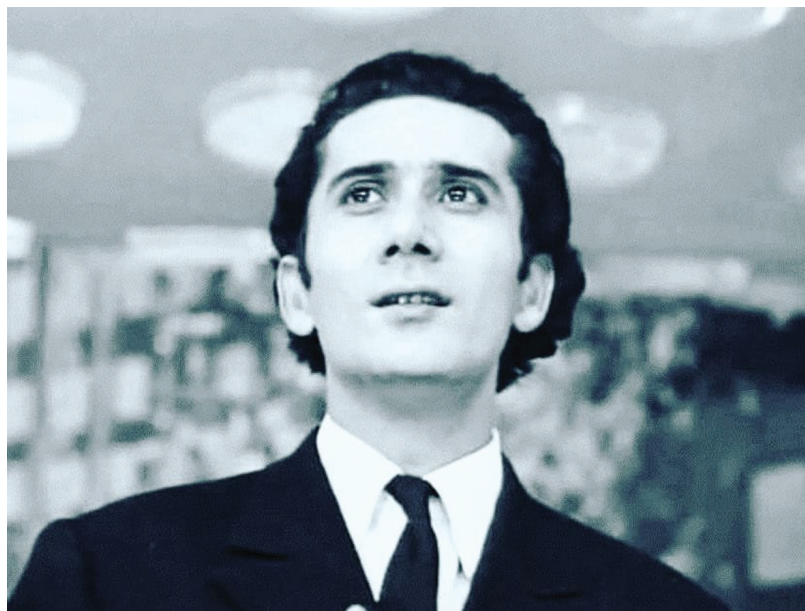
Ўзбекистон халқ артисти Ботир Зокиров нафақат юртимизда, балки бутун иттифок микёсида маълум ва машҳур эди. У собиқ иттифокнинг исталган шахрида концерт бера олар, томошабинлар ҳамма жойда қайта-қайта сахнага таклиф қилар эди. Ўзим гувоҳ бўлган айрим воқеаларни баён қилмоқчиман.

Эсимда бор, 1977 йил апрель ойида Москвага борганимда Ботир Зокиров ўша ерда ижодий сафарда экан. Кўчаларда “Ботир Зокиров куйлайди” деган афишалар. Эътибор беринг: унинг ҳеч қандай унвони, қайси республика санъаткори эканлиги ёзилмаган. Шунинг ўзиёқ Ботир Зокиров деган ном, бу хонанда ҳамма учун бирдай таниш, бир хилда кадрли эканлигини кўрсатиб турибди.

Мен Москванинг “Байкал” меҳмонхонасига тушган эдим. Бир куни окшом меҳмонхона вестибюлида учтўрт йигит-қизнинг ўзаро суҳбати тасодифан қулоғимга чалинди. Улар “Ҳозир Москвада Ботир Зокировнинг концерти кетяпти. Шу концертга қандай қилиб билет топсак экан”, деб мунозара қилишарди. Очиғи, жуда ҳаяжонланиб, ғурурланиб кетдим.

Одобсизлик бўлса-да, уларнинг суҳбатига қўшилиб, қаердан келишганини сўрадим. Йигит-қизлар

Молдавиядан экан. “Мен Ботир Зокировнинг ҳамшахариман”, дедим ғурур билан. Улар “Бизни Ботир Зокиров билан таништириб қўйинг”, деб туриб олишди. “Бу иш қўлимдан келадими-йўқми – билмадим. Аммо унинг укаси билан таништириб қўй-

ишим мумкин”, дедим. (Шу пайтда Ҳамза номидаги академик драма театримиз (ҳозирги Миллий театр) Москвада гастролда, жамоа орасида Ботир Зокировнинг укаси Жамшид Зокиров ва унинг рафикаси Гавхар Зокирова ҳам бор эди). Бу таклифимдан молдавиялик йигит-қизлар севишиб кетишди.

Шунда юрагим яна ҳам ҳаяжонга тўлди, шундай санъаткоримиз борлигидан ич-ичимиздан суюндим. Айни вақтда бир нарса хаёлимга келиб кўнглим бироз ранжиди. Ўзимизда, яъни, Тошкентда ёки республикамизнинг бошқа шаҳарларида Ботир Зокиров концерт берса, одамлар шундай ёпирилиб қирадимиз? Ботир Зокиров кепти, деб ҳаяжон билан билет кидириб юришадими? Умуман, биз шу санъаткорнинг тўлалигича қадрига ета олдикми? Ахир у тўғма талант эди-ку!.. Чет элдан бирон-бир хонанда келса бас, билет топиш амримаҳол. Унинг савияси қандай, овози қанақа – бунинг аҳамияти йўқ, чет элликми, демак у зўр. Олдиндан оққан сувнинг қадри йўқ, деган мақол эсга тушади шундай кезларда. Ўшандай “санъат мухлислари” менга ўз ота-онасини хурмат

қилмайдиган, аммо давраларда, суҳбатларда ота-онанинг қадри, уларни хурмат қилиш лозимлиги ҳақида оғиз кўпиртириб гапирадиган фарзандларни эслатади. Зотан, ҳар қандай ватанпарварлик оиладан, киндик қони тўкилган хонадондан бошланади... Чет эл эстрадасини, умуман хорижий халқлар санъатини хурмат қилиш, эшитиш яхши, аммо ўзимизнинг санъатни, санъаткорларни эсдан чиқармайлик.

...1979 йилнинг июнь ойи. Озарбойжонда ўзбек адабиёти ва санъати кунлари давом этмоқда эди.

Бокунинг гавжум кўчаларидан бирида чорраҳада яшил чироқ ёнишини кутиб турардим. Йўл ҳаракатини бошқараётган милиционер менинг олдимга келди-да, сиз Ўзбекистонданмисиз, деб сўради. Шундай, дега-

нимдан сўнг, декадага Ботир Зокиров ҳам келганми, деди. Мен у кишининг келганини айтдим. Бу гапдан бояги милиционер жуда севишиб кетди. “Ботир Зокиров кўшиқларини бир маза қилиб эшитарканмиз-да, энди. Иложи бўлса, ўзи билан учрашиб, дастхат ёздириб оламан”, деди.

Декада кунлари ўзбек адабиёти ва санъатининг вакиллари беш гуруҳга бўлиниб, Озарбойжоннинг туманларига чиқишди. Ана шу сафар давомида қайси корхона ёки хўжаликка бормайлик, қаерда учрашув бўлмасин, албатта, Ботир Зокировни қайта-қайта сўрашди. Шунда мен машҳур хонандамизни қардош озарбойжонлик кўшиқ санъати мухлислари ҳам хурмат қилишини кўриб чексиз қувондим. Ғурурим тоғдай юксалди. Аслида ҳам шундай эди. Ботир Зокировнинг ашулаларини барча миллат вакиллари берилиб тингларди. Зеро, у барча халқлар кўшиқларини бемалол қуйлар эди-да.

Ботир Зокировнинг номи ҳам, у қуйлаган кўшиқлар ҳам, у яратган асарлар ҳам боқийдир. У бизнинг фахримиз эди, шундай бўлиб қола-жак.

Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ